**CURTEA DE APEL CENTRU**

**D E C I Z I E**

**cu privire la respingerea apelurilor**

declarat de Balcan Ion, prin intermediul avocatului Osoian Lilian, și Balcan Silvia

**și admiterea apelului**

declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova

în cauza civilă

*Balcan Ion și Balcan Silvia către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Manole Dumitru,*

(constatarea încălcării dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și repararea prejudiciului)

împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 15 mai 2025

*Dosarul nr.* 2a-3050/25

*(Număr PIGD:* 2-24148965-02-2a-28082025*)*

Apelul declarat de Balcan Ion și Balcan Silvia au fost respinse, iar apelul incident declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova a fost admis,

hotărârea primei instanțe fiind modificată în partea cuantumului prejudiciului moral, întrucât despăgubirea acordată nu corespundea principiului proporționalității și criteriilor de individualizare a satisfacției echitabile pentru încălcarea dreptului la executarea într-un termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

## 12 mai 2026

Examinând în ședință publică apelurile declarate de Balcan Ion, prin intermediul avocatului Osoian Lilian, și Balcan Silvia, precum și apelul incident declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 15 mai 2025, adoptate în cauza civilă intentată în baza cererii de chemare în judecată depuse de Balcan Ion și Balcan Silvia către Ministerul Justiției, intervenient accesoriu Executorul judecătoresc Manole Dumitru, privind repararea prejudiciului material și moral cauzat prin încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești,

**Curtea de Apel Centru, în completul compus din:**

Diana Corlăteanu, *Președinte*

Eleonora Badan-Melnic, *judecător*

Roman Pascari, *judecător*

Ana-Maria Antoci, *grefier*

**a c o n s t a t a t:**

1. În data de 20 decembrie 2024 Balcan Ion și Balcan Silvia au depus cerere de chemare în judecată către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Manole Dumitru, privind constatarea încălcării dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și repararea prejudiciului.
2. Obiectul acțiunii constă constatarea încălcării dreptului reclamanților Balcan Ion și Balcan Silvia la executarea în termen rezonabil a hotărârii Curții de Apel Chișinău din 12 mai 2008, precum și încasarea din contul statului, prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova, a prejudiciului material în mărime de 8000 euro și a prejudiciului moral în mărime de 250000 lei, cauzate prin neexecutarea îndelungată a hotărârii judecătorești, cu compensarea cheltuielilor de judecată.

3. În motivarea acțiunii, reclamanții au relatat că pe 12 martie 2008 s-au adresat în instanța de judecată cu o cerere împotriva Consiliului municipal Chișinău și Primăriei municipiului Chișinău, solicitând acordarea unui spațiu locativ, în considerarea statutului profesional al acestora, Balcan Ion fiind angajat în organele afacerilor interne, iar Balcan Silvia în organele Procuraturii. Prin hotărârea Curții de Apel Chișinău din 12 mai 2008, acțiunea a fost admisă, fiind obligat Consiliul municipal Chișinău să le acorde spațiu locativ, cu respectarea prevederilor legislației aplicabile. Hotărârea respectivă a fost menținută prin decizia Curții Supreme de Justiție din 17 septembrie 2008, devenind irevocabilă.
4. Reclamanții au susținut că hotărârea judecătorească a fost prezentată spre executare pe 6 iunie 2008, însă în pofida caracterului său obligatoriu, aceasta nu a fost executată nici până la momentul înaintării prezentei acțiuni, *după mai mult de 16 ani*. Potrivit reclamanților, procedura de executare s-a aflat în gestiunea mai multor executori judecătorești, iar autoritatea publică debitoare a justificat neexecutarea prin lipsa spațiului locativ disponibil și a mijloacelor financiare necesare procurării acestuia. Totodată, au invocat că, în aceeași perioadă, alte persoane aflate în situații similare au beneficiat de executarea unor hotărâri judecătorești privind atribuirea spațiului locativ, deși unele dintre acestea obținuseră hotărâri ulterior reclamanților.
5. În continuare, reclamanții au menționat că pe 20 septembrie 2012 au înaintat o acțiune împotriva Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova, în temeiul Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011. Prin hotărârea Judecătoriei Rîșcani din 29 aprilie 2013, acțiunea a fost admisă, fiind constatată încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești din 12 mai 2008 și dispusă repararea prejudiciului material în mărime de 104500 lei și a prejudiciului moral în mărime de 10000 lei. Ulterior, prin decizia Curții de Apel Chișinău din 11 noiembrie 2013, hotărârea primei instanțe a fost casată în partea privind repararea prejudiciului material, fiind menținută în rest, iar cererea reclamanților privind majorarea prejudiciului moral a fost respinsă.
6. Potrivit acțiunii, prin decizia Curții Supreme de Justiție din 30 iulie 2014, a fost admis recursul declarat de Balcan Ion, fiind casată decizia instanței de apel și dispusă rejudecarea cauzei. În urma rejudecării, prin decizia Curții de Apel Chișinău din 28 ianuarie 2015, hotărârea primei instanțe a fost casată, fiind pronunțată o nouă hotărâre prin care s-a constatat încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești din

12 mai 2008 și s-a dispus repararea prejudiciului moral în mărime de 20000 lei, celelalte pretenții fiind respinse. Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 3 iunie 2015, recursurile declarate împotriva acestei decizii au fost declarate inadmisibile.

7. De asemenea, reclamanții au invocat că în cadrul examinării cauzei în procedura de revizuire, pe 22 martie 2021, au depus o cerere de concretizare a pretențiilor, solicitând repararea prejudiciilor materiale și morale suportate până în luna martie 2021. Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 27 mai 2021, pretențiile suplimentare au fost restituite în partea care depășea limitele cererii examinate de prima instanță, soluție menținută prin decizia Curții Supreme de Justiție din 14 iulie 2021. Reclamanții au susținut că nici despăgubirile acordate prin decizia Curții de Apel Chișinău din 18 ianuarie 2022 nu au constituit o satisfacție echitabilă, întrucât acestea au vizat numai o parte din perioada neexecutării hotărârii judecătorești, fără a acoperi prejudiciile pretins suportate ulterior.
8. Referitor la prejudiciul material, reclamanții au susținut că neexecutarea hotărârii judecătorești i-a determinat să locuiască în spații închiriate și să suporte cheltuieli de locațiune. În acest sens, au făcut referire la contractul de locațiune din 25 februarie 2006, pentru care au indicat cheltuieli de 16500 lei, contractul din 10 aprilie 2009, cu cheltuieli de 72000 lei, contractul din 17 august 2012, cu cheltuieli de 24000 lei, și contractul din 10 august 2013, în baza căruia au pretins achitarea sumei de 8000 euro pentru perioada august 2013 – decembrie 2016. Au considerat că aceste cheltuieli constituie o consecință directă a imposibilității de a beneficia de spațiul locativ care urma să le fie atribuit în temeiul hotărârii judecătorești irevocabile.
9. În susținerea pretenției privind repararea prejudiciului moral, reclamanții au invocat suferințele psihice, stresul, frustrarea și sentimentul de neputință generate de neexecutarea hotărârii judecătorești pe parcursul a peste 16 ani. Au susținut că au fost nevoiți să formuleze numeroase cereri, plângeri și demersuri către autoritățile publice, să participe la proceduri judiciare repetate și să suporte incertitudinea privind realizarea dreptului recunoscut prin hotărârea judecătorească. Totodată, au invocat tratamentul discriminatoriu în raport cu alte persoane cărora le-au fost atribuite spații locative în baza unor hotărâri similare, precum și lipsa unui mecanism transparent de stabilire a ordinii de executare a hotărârilor judecătorești. În opinia acestora, despăgubirile acordate anterior nu au

compensat integral consecințele neexecutării, iar continuarea încălcării dreptului lor justifică acordarea unor noi despăgubiri.

10. În drept, reclamanții și-au întemeiat acțiunea, *în principal*, pe prevederile Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, ale art. 6 și 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și ale art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție. S-a invocat, de asemenea, încălcarea art. 14 din Convenție, făcând referire la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în cauzele *Olaru și alții împotriva Republicii Moldova*, *Prodan împotriva Republicii Moldova*, *Botezatu împotriva Republicii Moldova* și *Parasca împotriva Republicii Moldova*, referitoare la neexecutarea hotărârilor judecătorești definitive și repararea prejudiciilor rezultate din asemenea încălcări.
11. *Ulterior de către reclamanții Balcan Ion și Balcan Silvia au fost depusă o cerere de concretizare* prin care au solicitat repararea prejudiciului material în mărime de 1200 Euro pentru perioada iunie – decembrie 2016 și a prejudiciului moral în mărime de 250000 lei pentru perioada aprilie 2013 – aprilie 2025 (f.d. 147 și 176 din vol. I). Drept motiv pentru cererea dată servește faptul adoptării Hotărârii Curții Europene a Drepturilor Omului din 16 ianuarie 2025 în cauza *Balcan și Romaşcu vs Republica Moldova.*
12. *Prin referința depusă pe 24 ianuarie 2025, executorul judecătoresc Dumitru Manole,* intervenient accesoriu, și-a expus poziția asupra cererii de chemare în judecată înaintate de Balcan Ion și Balcan Silvia împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, privind constatarea încălcării dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și repararea prejudiciului cauzat (f.d. 84 din vol. I).
13. În susținerea poziției sale, executorul judecătoresc a comunicat că pe 10 aprilie 2014 a preluat spre executare documentul executoriu nr. 3-1726/2008 din 12 mai 2008, emis de Curtea de Apel Chișinău, privind obligarea Primăriei municipiului Chișinău și a Consiliului municipal Chișinău să repartizeze lui Balcan Ion și membrilor familiei sale spațiu locativ, conform prevederilor art. 35 din Legea nr. 416 din 18 decembrie 1990 cu privire la poliție și art. 42 din Codul cu privire la locuințe. Procedura de executare a fost intentată prin încheierea executorului judecătoresc din 10 iulie 2014.

14. A menționat că, drept răspuns la încheierea de intentare a procedurii de executare, debitorul a comunicat imposibilitatea executării hotărârii judecătorești, invocând lipsa spațiului locativ disponibil. Ulterior, creditorul urmăritor, fiind informat despre poziția debitorului, a solicitat întreprinderea măsurilor necesare pentru executarea imediată și necondiționată a documentului executoriu, inclusiv prin înaintarea unor demersuri repetate către autoritățile publice responsabile.
15. În continuare, executorul judecătoresc a susținut că a expediat în repetate rânduri demersuri către Primăria municipiului Chișinău și persoanele cu funcții de răspundere, solicitând executarea hotărârii judecătorești definitive și irevocabile. În acest sens, a invocat caracterul obligatoriu al hotărârilor judecătorești, consacrat de art. 120 din Constituția Republicii Moldova, precum și obligațiile prevăzute de Codul de executare, atenționând debitorul asupra consecințelor neexecutării.
16. Totodată, a arătat că a solicitat autorităților publice explicații referitoare la modalitatea de executare a hotărârilor similare, în condițiile în care unii creditori ar fi încheiat tranzacții de împăcare, beneficiind de compensații bănești corespunzătoare valorii spațiului locativ ce urma să le fie atribuit. Cu toate acestea, potrivit executorului judecătoresc, debitorul a continuat să expedieze răspunsuri formale și repetitive, fără a examina efectiv problemele semnalate și fără a întreprinde măsuri concrete pentru executarea documentului executoriu.
17. În concluzie, executorul judecătoresc a susținut că a întreprins un spectru larg de acțiuni în vederea executării hotărârii judecătorești, însă debitorul s-a eschivat de la îndeplinirea obligațiilor stabilite prin titlul executoriu. A precizat că, în pofida demersurilor repetate și a informării creditorului urmăritor despre acțiunile întreprinse, hotărârea judecătorească a rămas neexecutată, această situație fiind determinată, în opinia sa, de inacțiunea autorităților publice debitoare.
18. *Prin referința depusă*, pârâtul Ministerul Justiției a solicitat respingerea cererii de chemare în judecată, ca fiind neîntemeiată și lipsită de suport probant.
19. În susținerea poziției, a invocat că răspunderea statului în temeiul Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 poate interveni numai în cazul în care încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil este imputabilă autorităților statului.
20. Ministerul Justiției a susținut că, potrivit raportului motivat prezentat de executorul judecătoresc Dumitru Manole, documentul executoriu emis în baza hotărârii Curții de Apel

Chișinău din 12 mai 2008 a fost preluat spre executare pe 10 aprilie 2014. În cadrul procedurii de executare, executorul judecătoresc a întreprins măsurile prevăzute de lege, expediind demersuri și somații repetate către Primăria municipiului Chișinău și Consiliul municipal Chișinău, prin care a solicitat executarea hotărârii judecătorești. Cu toate acestea, autoritățile debitoare au comunicat imposibilitatea executării, invocând lipsa spațiului locativ disponibil, fără a întreprinde ulterior măsuri concrete pentru executarea obligației stabilite prin hotărârea judecătorească.

21. În continuare, pârâtul a afirmat că durata procedurii de executare nu poate fi imputată executorului judecătoresc, întrucât acesta a manifestat diligența necesară și a respectat drepturile participanților la procedura de executare. A subliniat că executorul judecătoresc Dumitru Manole a preluat documentul executoriu abia în anul 2014, astfel încât perioada anterioară de aproximativ șase ani nu îi poate fi atribuită. Potrivit pârâtului, neexecutarea hotărârii judecătorești nu constituie, prin ea însăși, dovada încălcării dreptului la executarea în termen rezonabil, în condițiile în care au fost întreprinse măsurile de executare prevăzute de lege.
22. Totodată, Ministerul Justiției a invocat că aprecierea caracterului rezonabil al duratei executării trebuie realizată prin raportare la complexitatea cauzei, comportamentul participanților și al autorităților responsabile, precum și la importanța obiectului executării pentru creditori. În opinia sa, neexecutarea hotărârii judecătorești a fost determinată de circumstanțe obiective, legate de lipsa spațiilor locative și a mijloacelor financiare necesare, iar autorităților responsabile de executare nu le poate fi imputată o conduită contrară obligației de diligență. Obligația statului constă în asigurarea unui mecanism efectiv de executare, fără ca acesta să fie ținut să se substituie debitorului în executarea obligației stabilite prin hotărârea judecătorească.
23. De asemenea, pârâtul a relevat că reclamanții nu au demonstrat existența unor acțiuni sau inacțiuni imputabile autorităților responsabile de executare, care să justifice angajarea răspunderii patrimoniale a statului. A invocat că, potrivit art. 44 alin. (5) din Codul de executare, creditorul este obligat să acorde executorului judecătoresc sprijin efectiv pentru realizarea executării silite, obligație care, în opinia pârâtului, nu ar fi fost îndeplinită corespunzător de reclamanți. În același context, a susținut că dezacordul acestora cu

măsurile întreprinse de executorul judecătoresc nu constituie un temei suficient pentru constatarea încălcării dreptului la executarea în termen rezonabil.

24. Referitor la pretenția privind repararea prejudiciului material în mărime de 8000 euro, Ministerul Justiției a susținut că aceasta este neîntemeiată, întrucât hotărârea Curții de Apel Chișinău din 12 mai 2008 nu a recunoscut reclamanților un drept de proprietate asupra unui bun imobil, ci dreptul de a beneficia de repartizarea unui spațiu locativ în posesie și folosință. A considerat că obligația de asigurare cu spațiu locativ revine exclusiv Consiliului municipal Chișinău, iar cheltuielile suportate pentru închirierea unei locuințe nu pot fi puse în sarcina bugetului de stat în circumstanțele invocate. Totodată, a făcut trimitere la art. 5 alin. (3) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, susținând că instanța nu poate dispune încasarea sumei creanței ca urmare a constatării încălcării dreptului la executarea în termen rezonabil.
25. Cu privire la prejudiciul moral solicitat în mărime de 250000 lei, pârâtul a apreciat această pretenție ca fiind excesivă și nejustificată în raport cu circumstanțele cauzei și despăgubirile acordate anterior reclamanților. A susținut că stabilirea cuantumului prejudiciului moral trebuie realizată cu respectarea principiilor echității și proporționalității, prin raportare la gravitatea încălcării, consecințele efectiv suportate și nivelul de trai din statul respectiv. În opinia Ministerului Justiției, cuantumul solicitat nu este susținut prin probe pertinente și concludente, iar acordarea unei asemenea despăgubiri ar depăși scopul reparator al răspunderii patrimoniale, putând conduce la o îmbogățire nejustificată.
26. În ceea ce privește compensarea cheltuielilor de judecată, Ministerul Justiției a susținut că reclamanții nu au individualizat și demonstrat cuantumul, necesitatea și caracterul justificat al acestora. A menționat că simpla formulare a unei asemenea pretenții nu este suficientă pentru admiterea ei, fiind necesară prezentarea probelor care să confirme suportarea efectivă a cheltuielilor solicitate. Prin urmare, considerând că nu sunt întrunite condițiile prevăzute de Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 pentru angajarea răspunderii patrimoniale a statului și că pretențiile privind repararea prejudiciului material, moral și compensarea cheltuielilor de judecată nu sunt întemeiate, pârâtul a solicitat respingerea integrală a cererii de chemare în judecată.
27. *Din raportul executorului judecătoresc Manole Dumitru din 24 ianuarie 2025* rezultă că, pe 10 aprilie 2014, acesta a preluat spre executare documentul executoriu nr. 3-1726/2008 din

12 mai 2008, emis de Curtea de Apel Chișinău, privind obligarea Primăriei municipiului Chișinău și a Consiliului municipal Chișinău să repartizeze lui Balcan Ion și membrilor familiei sale spațiu locativ. În urma intentării procedurii de executare, debitorul a comunicat imposibilitatea executării hotărârii judecătorești, invocând lipsa spațiilor locative disponibile, fără a informa ulterior executorul judecătoresc despre întreprinderea unor măsuri concrete în vederea executării obligației stabilite (f.d. 109 din vol. I).

28. În continuare, din raport se desprinde că executorul judecătoresc a expediat în repetate rânduri demersuri și somații către autoritățile publice debitoare, solicitând executarea imediată și necondiționată a hotărârii judecătorești definitive și irevocabile. Totodată, acesta a solicitat explicații referitoare la criteriile în baza cărora alți creditori, beneficiari ai unor hotărâri judecătorești similare, au obținut compensații bănești în schimbul spațiilor locative, precum și la modalitatea de asigurare a unui tratament egal în cadrul procedurilor de executare. Cu toate acestea, potrivit executorului judecătoresc, autoritățile debitoare au continuat să expedieze răspunsuri repetitive și formale, fără a examina efectiv problemele semnalate.
29. În concluzie, executorul judecătoresc a arătat că, în pofida măsurilor întreprinse pentru executarea documentului executoriu, hotărârea judecătorească din 12 mai 2008 a rămas neexecutată. Acesta a atribuit neexecutarea conduitei autorităților publice debitoare, car s-au eschivat în mod repetat de la îndeplinirea obligațiilor stabilite prin hotărârea judecătorească și de la executarea cerințelor obligatorii ale executorului judecătoresc, potrivit raportului.
30. În cadrul examinării cauzei în prima instanță, reclamanta Balcan Silvia și reprezentantul reclamantului Balcan Ion, avocatul Lilian Osoianu, au susținut cererea de chemare în judecată, astfel cum a fost concretizată pe 1 aprilie 2025, solicitând constatarea încălcării dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii Curții de Apel Chișinău din 12 mai 2008, încasarea prejudiciului material în mărime de 1200 euro, a prejudiciului moral în mărime de 250000 lei și compensarea cheltuielilor de judecată.
31. În susținerea pretențiilor, partea reclamantă a invocat neexecutarea îndelungată a hotărârii judecătorești, subliniind că autoritățile publice debitoare nu au întreprins măsuri efective pentru executarea acesteia. Totodată, a făcut referire la hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 16 ianuarie 2025, pronunțată în cauza *Balcan și Romașcu împotriva*

*Republicii Moldova*, precum și la cheltuielile suportate pentru închirierea spațiului locativ, prezentând în acest sens contractul de locațiune și recipisele aferente. Reclamanții au susținut că atât autoritățile publice debitoare, cât și cele responsabile de executare poartă răspunderea pentru neexecutarea hotărârii judecătorești.

32. Reprezentantul Ministerului Justiției, Sandu Grosu, nu a recunoscut acțiunea, solicitând respingerea acesteia ca neîntemeiată. A susținut că pretențiile reclamanților decurg din circumstanțe examinate anterior de instanțele naționale și de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, iar prejudiciul material invocat a fost deja compensat. De asemenea, a invocat că executorul judecătoresc a întreprins măsurile prevăzute de lege, neputându-se substitui autorității publice debitoare în executarea obligației de repartizare a spațiului locativ.
33. În continuare, reprezentantul Ministerului Justiției a susținut că neexecutarea hotărârii judecătorești este determinată de conduita autorității publice locale, care a invocat în mod repetat lipsa spațiilor locative și a mijloacelor financiare, fără a întreprinde măsuri concrete de executare. A considerat că nu sunt întrunite condițiile pentru angajarea răspunderii patrimoniale a statului în temeiul Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, reiterând că executorul judecătoresc și-a îndeplinit obligațiile procedurale, iar creditorii aveau posibilitatea să solicite întreprinderea unor măsuri suplimentare în cadrul procedurii de executare.

***Soluția instanței de fond***

34. Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 15 mai 2025, acțiunea civilă înaintată de Balcan Ion și Balcan Silvia împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Manole Dumitru, a fost admisă parțial. S-a dispus încasarea din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul reclamanților Balcan Ion și Balcan Silvia, a sumei de 1200 euro în contul reparării prejudiciului material pentru perioada iunie – decembrie 2016, convertiți în moneda națională la momentul executării hotărârii, și a prejudiciului moral în mărime de 150000 lei pentru perioada aprilie 2013 – aprilie 2025. Totodată, s-a dispus încasarea din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Balcan Ion, a cheltuielilor de asistență juridică în mărime de 7000 lei. În rest, cererea de chemare în judecată a fost respinsă ca neîntemeiată.

35. În vederea motivării soluției, prima instanță a reținut că prin hotărârea Curții de Apel Chișinău din 12 mai 2008, autoritățile publice locale au fost obligate să repartizeze lui Balcan Ion și membrilor familiei sale spațiu locativ, însă această hotărâre nu a fost executată. Încălcarea dreptului reclamanților la executarea în termen rezonabil a fost constatată anterior prin hotărârile instanțelor naționale, iar ulterior și prin hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 16 ianuarie 2025, pronunțată în cauza *Balcan și Romaşcu împotriva Republicii Moldova*, prin care s-a stabilit încălcarea art. 6 § 1 din Convenție și a art. 1 din Protocolul nr. 1.
36. În acest context, instanța a considerat inoportună pronunțarea unei noi soluții privind constatarea încălcării dreptului la executarea în termen rezonabil, întrucât această încălcare fusese deja recunoscută atât de instanțele naționale, cât și de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Totodată, a evidențiat că instanța europeană a stabilit menținerea calității de victimă a reclamanților, motiv pentru care examinarea prezentului litigiu urma să se concentreze asupra reparării prejudiciilor solicitate, ținând cont de despăgubirile acordate anterior.
37. Referitor la temeiul răspunderii statului, prima instanță a făcut trimitere la art. 2 alin. (1), (2), (3) și (6) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, reținând că prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil se repară indiferent de vinovăția organului responsabil de executarea hotărârii judecătorești sau a instituției de stat debitoare. Instanța a subliniat că stabilirea despăgubirilor trebuie realizată prin raportare la circumstanțele cauzei, comportamentul participanților, conduita autorităților, durata încălcării și importanța executării hotărârii pentru reclamanți.
38. Cu privire la prejudiciul material, instanța a constatat că, prin hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 16 ianuarie 2025, reclamantului Balcan Ion i-au fost acordate despăgubiri în mărime de 6800 euro pentru cheltuielile de locațiune aferente perioadei 11 august 2013 – 7 iunie 2016. În consecință, reclamanții și-au micșorat pretenția inițială de 8000 euro, solicitând încasarea sumei de 1200 euro pentru perioada iunie – decembrie 2016, pe care au apreciat-o ca nefiind acoperită prin despăgubirile acordate anterior.
39. Examinând probele administrate, prima instanță a statuat că prin contractul de locațiune din 10 august 2013, încheiat între Golea Nicolae și Balcan Ion, a fost stabilită plata chiriei în mărime de 200 euro lunar. Totodată, prin recipisele din 25 iunie 2016 și 10 octombrie 2016,

instanța a considerat confirmată suportarea cheltuielilor de locațiune pentru perioada pretinsă. În aceste împrejurări, a concluzionat că reclamanții au demonstrat existența prejudiciului material cauzat de imposibilitatea utilizării spațiului locativ care urma să le fie atribuit în temeiul hotărârii judecătorești neexecutate.

40. Prima instanță a respins argumentele Ministerului Justiției privind netemeinicia pretenției de reparare a prejudiciului material, apreciind că situația reclamanților se deosebește de circumstanțele examinate în cauza *Panov împotriva Republicii Moldova*, întrucât aceștia au prezentat contractul de locațiune și recipisele de plată. De asemenea, a făcut referire la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza *Botezatu împotriva Republicii Moldova*, în care au fost acordate despăgubiri pentru cheltuielile de închiriere a locuinței, considerând astfel întemeiată încasarea prejudiciului material în mărime de 1200 euro.
41. În ceea ce privește prejudiciul moral, instanța a reținut că neexecutarea îndelungată a hotărârii judecătorești a generat reclamanților suferințe psihice, disconfort emoțional și consecințe negative asupra vieții personale și profesionale. Aplicând criteriile prevăzute de art. 2037 alin. (1) din Codul civil și ținând cont de durata încălcării, conduita autorităților publice și importanța executării hotărârii pentru reclamanți, prima instanță a apreciat că suma de 150000 lei constituie o despăgubire echitabilă și proporțională pentru perioada aprilie 2013 – aprilie 2025, fiind suficientă pentru compensarea prejudiciului moral, fără a constitui o îmbogățire nejustificată.
42. Referitor la cheltuielile de judecată, instanța a constatat că reclamantul Balcan Ion a demonstrat achitarea sumei de 7000 lei pentru serviciile de asistență juridică acordate de avocatul Lilian Osoian, prin bonul de plată din 29 octombrie 2024. Raportând această sumă la complexitatea cauzei, activitatea efectiv desfășurată de avocat și participarea acestuia la ședințele de judecată, prima instanță a apreciat cheltuielile ca fiind reale, necesare și rezonabile, dispunând compensarea lor integrală în temeiul art. 94 și 96 din Codul de procedură civilă.

***Poziția participanților la proces în instanța de apel***

43. *Balcan Ion, prin intermediul avocatului Osoian Lilian, nefiind de acord cu hotărârea instanței de fond, pe 11 iunie 2025 a depus cerere de apel*, solicitând casarea hotărârii judecătorești și emiterea unei noi hotărâre de admitere integrală a acțiunii.

44. În susținerea apelului declarat s-a invocat că prima instanță a apreciat în mod eronat cuantumul prejudiciului moral suportat de reclamanți, dispunând încasarea sumei de 150000 lei, în locul celei de 250000 lei solicitate prin cererea de chemare în judecată. S-a susținut că despăgubirea acordată nu reflectă gravitatea încălcării drepturilor reclamanților, durata neexecutării hotărârii judecătorești și consecințele acesteia asupra vieții personale și familiale.
45. A relevat că hotărârea Curții de Apel Chișinău din 12 mai 2008, prin care autoritățile publice au fost obligate să acorde familiei Balcan spațiu locativ, a rămas neexecutată timp de aproximativ 17 ani. S-a subliniat că nici după pronunțarea hotărârii Curții Europene a Drepturilor Omului din 16 ianuarie 2025, în cauza *Balcan și Romașcu împotriva Republicii Moldova*, autoritățile statului nu au întreprins măsuri efective pentru executarea obligației stabilite prin hotărârea judecătorească definitivă.
46. În continuare, s-a susținut că neexecutarea îndelungată a hotărârii judecătorești a generat reclamanților suferințe morale considerabile, manifestate prin stres permanent, frustrare, incertitudine și sentimentul de neputință în raport cu autoritățile publice. Aceștia au fost nevoiți să locuiască aproximativ 8 ani în spații închiriate, inclusiv în perioada în care aveau un copil nou-născut, suportând cheltuieli financiare și inconveniente familiale determinate de lipsa unei locuințe proprii.
47. Totodată, s-a invocat că reclamanții au fost obligați să formuleze numeroase cereri, plângeri și demersuri către autoritățile publice, să participe la proceduri judiciare repetate și să aloce timp și efort considerabil pentru obținerea executării hotărârii judecătorești. Potrivit apelului, aceste împrejurări au afectat timpul destinat odihnei, activității profesionale și vieții de familie, generând sentimente de umilință și neîncredere în instituțiile statului, cu atât mai mult cu cât ambii reclamanți și-au desfășurat activitatea profesională în instituții însărcinate cu apărarea legalității.
48. De asemenea, partea apelantă a invocat conduita necorespunzătoare a autorităților publice locale, care au justificat constant neexecutarea hotărârii prin lipsa spațiilor locative și a mijloacelor financiare, fără a identifica soluții efective. S-a susținut că reclamanții au fost supuși unui tratament discriminatoriu în raport cu alte persoane aflate în situații similare, cărora le-au fost atribuite spații locative în baza unor hotărâri judecătorești pronunțate

ulterior, în condițiile inexistenței unui mecanism transparent privind ordinea și criteriile de executare.

49. Sub aspectul motivării hotărârii contestate, s-a afirmat că prima instanță a examinat incomplet și superficial circumstanțele relevante pentru determinarea prejudiciului moral, fără a răspunde argumentelor esențiale formulate de reclamanți. În opinia părții apelante, instanța s-a limitat la constatarea caracterului echitabil al sumei de 150000 lei, fără a explica suficient de ce despăgubirea solicitată de 250000 lei ar fi disproporționată în raport cu suferințele invocate și durata încălcării drepturilor fundamentale.
50. În același context, s-a susținut că neexecutarea continuă a hotărârii judecătorești constituie o încălcare a drepturilor garantate de art. 6 și 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și de art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție. Partea apelantă a apreciat că prima instanță urma să țină cont de caracterul continuu al încălcării, în special după pronunțarea hotărârii Curții Europene a Drepturilor Omului și de lipsa unui remediu intern efectiv care să asigure executarea hotărârii definitive.
51. Referitor la cuantumul despăgubirilor, s-a invocat că prima instanță nu a aplicat corespunzător criteriile prevăzute de art. 2 alin. (6) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, referitoare la durata încălcării, comportamentul autorităților și importanța procesului pentru reclamanți. Totodată, s-a făcut referire la Recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 6 din 1 noiembrie 2012 privind satisfacția echitabilă și la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, susținându-se că suma de 150000 lei nu constituie o satisfacție echitabilă și proporțională cu prejudiciul moral suportat, motiv pentru care s-a solicitat majorarea acesteia până la 250000 lei.
52. *Balcan Silvia, nefiind de acord cu hotărârea instanței de fond, pe 12 iunie 2025 a depus cerere de apel*, solicitând casarea hotărârii judecătorești și emiterea unei noi hotărâre de admitere integrală a acțiunii.
53. În susținerea apelului declarat, Balcan Silvia a invocat, în esență, aceleași considerente de fapt și de drept expuse în cererea de apel declarată de Balcan Ion, reiterând argumentele privind neexecutarea îndelungată a hotărârii Curții de Apel Chișinău din 12 mai 2008, conduita necorespunzătoare a autorităților publice și prejudiciul moral suportat de reclamanți. A susținut că prima instanță nu a apreciat corespunzător gravitatea și durata încălcării, precum și consecințele acesteia asupra vieții personale și familiale a

reclamanților, motiv pentru care despăgubirea morală acordată în mărime de 150000 lei nu constituie o satisfacție echitabilă, solicitând majorarea acesteia până la 250000 lei.

54. *Pe 23 octombrie 2025 Ministerul Justiției al Republicii Moldova, nefiind de acord cu hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 15 mai 2025, a declarat apel incident,* solicitând casarea integrală a hotărârii judecătorești și pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a cererii de chemare în judecată înaintate de Balcan Ion și Balcan Silvia, ca fiind neîntemeiată.
55. În susținerea apelului incident, Ministerul Justiției a invocat că hotărârea primei instanțe este neîntemeiată și contrară prevederilor legale, fiind pronunțată fără elucidarea completă a circumstanțelor relevante pentru soluționarea cauzei. A susținut că instanța a apreciat arbitrar materialul probator, a interpretat și aplicat eronat normele de drept material și procedural, iar concluziile formulate nu corespund circumstanțelor cauzei și nu sunt susținute printr-o motivare suficientă.
56. În continuare, apelantul a susținut că prima instanță a ignorat argumentele Ministerului Justiției și ale executorului judecătoresc, din care rezultă că au fost întreprinse măsurile de executare prevăzute de legislație. A invocat că executorul judecătoresc a acționat cu diligența necesară, a adresat demersuri autorităților debitoare și nu a refuzat executarea documentului executoriu, iar actele acestuia nu au fost contestate de creditori. Totodată, a făcut referire la obligația creditorilor de a acorda sprijin executorului judecătoresc, prevăzută de art. 44 alin. (5) din Codul de executare.
57. Ministerul Justiției a relevat că neexecutarea hotărârii judecătorești este determinată de circumstanțe obiective, constând în lipsa spațiilor locative disponibile și a mijloacelor financiare necesare pentru procurarea sau construirea acestora. Obligația de repartizare a spațiului locativ revine Primăriei municipiului Chișinău și Consiliului municipal Chișinău, în calitate de debitori ai procedurii de executare, iar statul și executorul judecătoresc nu se pot substitui acestora. Prin urmare, apelantul a considerat că nu au fost demonstrate condițiile angajării răspunderii patrimoniale a statului în temeiul Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011.
58. De asemenea, apelantul a invocat că reclamanții au beneficiat anterior de despăgubiri acordate în cadrul procedurilor judiciare naționale, precum și prin hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 16 ianuarie 2025, pronunțată în cauza *Balcan și*

*Romaşcu împotriva Republicii Moldova*. A subliniat că instanța europeană a acordat reparația prejudiciului material în mărime de 6800 euro pentru perioada 11 august 2013 – 7 iunie 2016, motiv pentru care a apreciat că solicitarea unor despăgubiri suplimentare pentru neexecutarea aceleiași hotărâri judecătorești este nejustificată.

59. Referitor la prejudiciul material în mărime de 1200 euro, Ministerul Justiției a susținut că prima instanță a dispus în mod eronat compensarea cheltuielilor de locațiune. A argumentat că hotărârea Curții de Apel Chișinău din 12 mai 2008 nu prevedea transmiterea unui bun imobil în proprietatea reclamanților, ci doar repartizarea unui spațiu locativ în posesie și folosință. În acest sens, a făcut referire la cauza *Panov împotriva Republicii Moldova*, reiterând că obligația de asigurare cu spațiu locativ aparține autorităților publice locale și nu poate fi transferată asupra bugetului de stat.
60. Cu privire la prejudiciul moral, apelantul a considerat că suma de 150000 lei acordată de prima instanță este exagerată și disproporționată în raport cu circumstanțele cauzei. A susținut că reclamanții nu au prezentat probe concludente privind natura și gravitatea suferințelor psihice sau fizice pretins suportate, iar instanța nu a justificat suficient cuantumul despăgubirii. Totodată, a invocat art. 5 alin. (2) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, potrivit căruia simpla constatare a încălcării dreptului poate constitui, în anumite circumstanțe, o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral.
61. În ceea ce privește cheltuielile de asistență juridică în mărime de 7000 lei, Ministerul Justiției a invocat încălcarea principiului proporționalității consacrat de art. 94 și 96 din Codul de procedură civilă. A susținut că prima instanță a dispus compensarea integrală a acestora, deși acțiunea a fost admisă numai parțial, fără a verifica suficient caracterul real, necesar și rezonabil al cheltuielilor. A evidențiat lipsa unui raport detaliat privind activitatea avocatului și timpul consacrat cauzei, apreciind că natura repetitivă a litigiului nu justifică cuantumul acordat.
62. În concluzie, Ministerul Justiției a reiterat că hotărârea contestată nu corespunde exigențelor de legalitate și temeinicie, întrucât prima instanță nu a motivat corespunzător existența condițiilor răspunderii statului și nici necesitatea acordării despăgubirilor materiale, morale și a cheltuielilor de judecată. Aceste deficiențe constituie temeiuri de casare prevăzute de art. 386 alin. (1) din Codul de procedură civilă, din perspectiva Ministerului Justiției, solicitându-se admiterea apelului incident și respingerea integrală a acțiunii reclamanților.

63. În ședința de judecată a instanței de apel din 12 mai 2026 reprezentantul apelantului Balcan Ion, avocatul Lilian Osoianu, a susținut apelurile declarate de Balcan Ion și Balcan Silvia, solicitând admiterea acestora și respingerea apelului incident al Ministerului Justiției. A invocat neexecutarea hotărârii judecătorești din 12 mai 2008 timp de aproximativ 18 ani, consecințele negative asupra vieții familiale a reclamanților și caracterul insuficient al despăgubirii morale acordate de prima instanță, reiterând solicitarea de compensare a prejudiciului moral în mărime de 250000 lei. Apelanta Balcan Silvia a solicitat examinarea cauzei în lipsa sa, menționând că își susține integral apelul declarat.
64. Reprezentantul Ministerului Justiției, Teodor Stelea, a solicitat respingerea apelurilor declarate de reclamanți și admiterea apelului incident, cu casarea hotărârii primei instanțe. Acesta a susținut că prejudiciile rezultate din neexecutarea hotărârii judecătorești au fost deja compensate prin hotărârile instanțelor naționale și prin hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 16 ianuarie 2025, astfel încât acordarea unor noi despăgubiri pentru perioade care se suprapun ar conduce la o dublă compensare. Totodată, a contestat temeinicia prejudiciului material acordat pentru anul 2016 și compensarea integrală a cheltuielilor de asistență juridică, apreciind că prima instanță a aplicat eronat prevederile legale.

***Legislația relevantă***

65. Art. 1 din Legea nr. 87/2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești (în continuare Legea 87/2011)

(1) Scopul prezentei legi este crearea în Republica Moldova a unui remediu intern eficient de apărare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei şi a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătoreşti.

(2) Aplicarea şi interpretarea termenilor din prezenta lege se fac prin prisma legislaţiei naţionale, a prevederilor Convenţiei europene pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale şi a jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului.

66. Art. 2 alin. (1) – (3), (6) și (7) din Legea nr. 87/2011

(1) Orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătoreşti poate adresa în instanţă de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări şi repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condiţiile stabilite de prezenta lege şi de legislaţia procesuală civilă.

(2) Repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătoreşti se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului (denumită în continuare reclamant).

(3) Prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătoreşti se repară indiferent de vinovăţia instanţei de judecată, a organului de urmărire penală, a organului responsabil de executarea hotărîrilor judecătoreşti sau a instituţiei de stat debitoare.

(6) Mărimea reparaţiei prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătoreşti se stabileşte de instanţa de judecată în fiecare caz în parte, în funcţie de circumstanţele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum şi de pretenţiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanţei de judecată şi a autorităţilor relevante, de durata încălcării şi de importanţa procesului pentru reclamant.

(7) Organul care reprezintă statul în instanţă de judecată pe această categorie de cauze este Ministerul Justiţiei.

67. Art. 4 alin. (1) și (2) din Legea nr. 87/2011

(1) Sarcina probaţiunii lipsei de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătoreşti şi a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine Ministerului Justiţiei, iar sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material cauzat prin această încălcare şi suportarea costurilor şi cheltuielilor de judecată îi revine reclamantului.

(2) Instanţa de judecată care examinează în fond cauza, organul de urmărire penală, autoritatea implicată în proces sau, după caz, executorul judecătoresc ori autoritatea responsabilă de executarea hotărîrii judecătoreşti prezintă Ministerului Justiţiei un raport motivat privind modul de respectare a termenului rezonabil şi, după caz, dosarul sau o copie de pe dosar.

68. Art. 5 din Legea nr. 87/2011

(1) În urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătoreşti, instanţa de judecată decide asupra acordării unei satisfacţii echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral, material, precum şi a costurilor şi a cheltuielilor de judecată.

(2) La constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătoreşti, instanţa de judecată poate decide că simpla constatare a încălcării dreptului reprezintă prin sine o satisfacţie echitabilă pentru prejudiciul moral.

(3) Instanţa de judecată nu poate dispune încasarea sumei creanţei ca urmare a constatării faptului că a fost încălcat dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătoreşti.

69. Art. 70 alin. (1) și (2) din Codul de executare

(1) Documentul executoriu va fi executat în termenul indicat în el sau, în cazul în care nu este indicat, într-un termen rezonabil. Criteriile de determinare a termenului rezonabil sînt: complexitatea procedurii de executare,

comportamentul participanţilor la procedura de executare, interesul creditorului şi conduita executorului judecătoresc.

(2) Executorul judecătoresc urmează să întreprindă imediat toate acţiunile necesare în vederea executării hotărârii judecătoreşti. Dacă legea nu prevede altfel, termenul dintre acţiunile complexe ce urmează a fi întreprinse de executorul judecătoresc nu va depăşi 15 zile. Curgerea acestui termen se suspendă pe durata suspendării sau amânării executării, strămutării procedurii de executare, imposibilităţii executorului judecătoresc de a acţiona din motive ce nu depind de voinţa sa, precum şi în cazul în care nu au fost avansate cheltuielile necesare pentru efectuarea actului următor.

70. Art. 2036 alin. (1) și (3) din Codul civil

(1) În cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum şi în alte cazuri prevăzute de lege, instanţa de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparaţia prejudiciului prin plata de despăgubiri.

(3) Reparaţia prejudiciului moral se face şi în lipsa vinovăţiei autorului, faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declaraţiei scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancţiune administrativă a arestului , muncii neremunerate în folosul comunităţii şi în alte cazuri prevăzute de lege.

71. Art. 2037 din Codul civil

(1) Mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate.

(2) Caracterul și gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanța de judecată, luînd în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, restrîngerea posibilităților de viață familială și socială, precum și statutul social al persoanei vătămate.

(3) La determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare și, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului.

72. Art. 357 din Codul de procedură civilă

Hotărîrile susceptibile de apel pot fi atacate, pînă a rămîne definitive, în instanţă de apel care, în baza materialelor din dosar şi a celor prezentate suplimentar, verifică corectitudinea constatării circumstanţelor de fapt ale cauzei, a aplicării şi interpretării normelor de drept material, precum şi respectarea normelor de drept procedural, la judecarea cauzei în primă instanţă.

73. Art. 373 din Codul de procedură civilă

(1) Instanţa de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referinţelor şi obiecţiilor înaintate, legalitatea şi temeinicia hotărîrii atacate în ceea ce priveşte constatarea circumstanţelor de fapt şi aplicarea legii în primă instanţă.

(2) În limitele apelului, instanţa de apel verifică circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărîrea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite, dar care au importanţă pentru soluţionarea cauzei, apreciază probele din dosar şi cele prezentate suplimentar în instanţă de apel de către participanţii la proces.

(3) În cazul în care motivarea apelului nu cuprinde argumente sau dovezi noi, instanţa de apel se pronunţă în fond, numai în temeiul celor invocate în primă instanţă.

(5) Instanţa de apel este obligată să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

(6) Apelantului nu i se poate crea în propria cale de atac o situaţie mai dificilă decît aceea din hotărîrea atacată cu apel, cu excepţia cazurilor când consimte şi când hotărîrea este atacată şi de alţi participanţi la proces.

74. Art. 385 din Codul de procedură civilă

Instanţa de apel, după ce judecă apelul, este în drept:

a) să respingă apelul şi să menţină hotărîrea primei instanţe;

b) să admită apelul şi să modifice hotărîrea primei instanţe;

[...]

***Motivarea instanței de apel***

75. Examinând apelurile declarate, în raport cu materialele cauzei, criticile formulate și cadrul legal incident, Colegiul judiciar stabilește că apelul declarat de Balcan Ion, prin intermediul avocatului Osoian Lilian, și Balcan Silvia urmează a fi respinse, iar apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova urmează a fi admis sub aspectul cuantumului prejudiciului moral, cu modificarea hotărârii primei instanțe în sensul reducerii despăgubirii de la 150000 lei la 50000 lei.
76. Colegiul notează că, în temeiul art. 357 din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, instanța de apel verifică, în baza materialelor dosarului și, după caz, a celor prezentate suplimentar, corectitudinea constatării circumstanțelor de fapt, precum și aplicarea și interpretarea normelor de drept material și respectarea normelor de drept procedural de către instanța de fond, ceea ce presupune reexaminarea cauzei în fapt și în drept, în limitele controlului judiciar prevăzut de lege.
77. Prin prisma art. 373 din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, Colegiul judiciar subliniază că verificarea se efectuează în limitele apelului, ale referințelor și obiecțiilor, iar potrivit art. 385 din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, în funcție de rezultatul examinării, instanța de apel poate menține hotărârea, o poate modifica ori o poate casa integral sau parțial, inclusiv cu încetarea procesului, dacă sunt întrunite condițiile legii.

78. Colegiul judiciar reține că, potrivit art. 373 alin. (5) din Codul de procedură civilă, instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra motivelor invocate în apel. Această obligație nu presupune însă un răspuns distinct la fiecare afirmație sau argument secundar, ci examinarea chestiunilor decisive pentru soluționarea litigiului.
79. *Raportând aceste reguli la circumstanțele cauzei, Colegiul judiciar constată că soluționarea apelurilor presupune examinarea a 3 chestiuni esențiale:* dacă neexecutarea hotărârii Curții de Apel Chișinău din 12 mai 2008 a continuat să constituie o încălcare a dreptului la executarea într-un termen rezonabil în perioada supusă examinării; dacă despăgubirile materiale și morale acordate reclamanților sunt justificate, inclusiv prin raportare la reparațiile obținute anterior; precum și dacă cheltuielile de asistență juridică au fost compensate cu respectarea criteriilor prevăzute de lege.
80. În particular, Colegiul urmează să stabilească dacă suma de 150000 lei acordată cu titlu de prejudiciu moral constituie o satisfacție echitabilă și proporțională ori se impune reducerea acesteia.
81. Sub aspect istoric, mecanismul respectiv a fost instituit în contextul executării hotărârii-pilot *Olaru și alții împotriva Moldovei din 28 iulie 2009*. În acea cauză, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat existența unei disfuncționalități structurale generate de neexecutarea repetată a hotărârilor judecătorești definitive și de lipsa unui remediu intern efectiv, obligând statul să instituie, într-un termen de șase luni de la rămânerea definitivă a hotărârii, un remediu intern care să ofere o reparație adecvată și suficientă pentru neexecutarea sau executarea tardivă a hotărârilor judecătorești.
82. Ulterior, în cauza *Balan împotriva Moldovei, decizia din 24 ianuarie 2012*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, intrată în vigoare pe 1 iulie 2011, a fost adoptată ca răspuns la hotărârea-pilot *Olaru și alții împotriva Moldovei* și a instituit un remediu pentru durata nerezonabilă a procedurilor și pentru neexecutarea hotărârilor judecătorești definitive. Curtea a apreciat că acest remediu a fost conceput, în principiu, pentru a oferi o reparație efectivă și suficientă, în concordanță cu cerințele Convenției și cu principiul subsidiarității.
83. În prezenta cauză, reclamanții Balcan Ion și Balcan Silvia au solicitat repararea prejudiciului moral pentru perioada aprilie 2013 – aprilie 2025, reprezentând aproximativ 12 ani, iar a prejudiciului material pentru perioada iunie–decembrie 2016, sub forma

cheltuielilor de locațiune. Totodată, Colegiul reține că dreptul la executarea în termen rezonabil a aceleiași hotărâri judecătorești a făcut obiectul unor proceduri anterioare, finalizate prin acordarea unor despăgubiri la nivel național și prin pronunțarea hotărârii *Curții Europene a Drepturilor Omului din 16 ianuarie 2025*. În consecință, la aprecierea întinderii prejudiciului urmează să fie delimitate consecințele deja compensate de cele rezultate din continuarea neexecutării hotărârii judecătorești.

84. Materialele cauzei confirmă că pe parcursul perioadei respective au fost întreprinse anumite acțiuni în procedura de executare. Astfel, executorul judecătoresc Manole Dumitru a expediat demersuri și somații repetate către Primăria municipiului Chișinău și Consiliul municipal Chișinău, solicitând executarea hotărârii judecătorești și prezentarea informațiilor privind măsurile întreprinse în acest scop. Cu toate acestea, autoritățile publice debitoare au invocat în mod repetat lipsa spațiilor locative disponibile și a resurselor financiare, fără ca demersurile executorului judecătoresc să determine executarea efectivă a obligației stabilite prin hotărârea judecătorească.
85. În acest context, argumentul Ministerului Justiției referitor la îndeplinirea obligațiilor procedurale de către executorul judecătoresc nu poate constitui, prin el însuși, un temei pentru exonerarea statului de răspunderea prevăzută de Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011. Or, potrivit art. 2 alin. (3) din legea menționată, repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil se realizează indiferent de vinovăția organului responsabil de executarea hotărârii judecătorești sau a instituției publice debitoare. În consecință, legalitatea unor acte de executare nu echivalează cu realizarea dreptului creditorului de a beneficia efectiv, într-un termen rezonabil, de rezultatul hotărârii judecătorești definitive.
86. Colegiul judiciar subliniază că obligația autorităților publice de a asigura executarea hotărârilor judecătorești definitive nu se reduce la existența formală a unui mecanism de executare. În cazul unei hotărâri pronunțate împotriva unei autorități publice, caracterul efectiv al executării presupune întreprinderea măsurilor necesare pentru realizarea obligației stabilite. Prin urmare, faptul că executorul judecătoresc a adresat demersuri repetate autorităților debitoare nu înlătură obligația acestora de a identifica și aplica soluții efective pentru executarea hotărârii judecătorești.

87. Colegiul judiciar nu poate reține nici argumentul Ministerului Justiției potrivit căruia acordarea anterioară a unor despăgubiri ar exclude posibilitatea reclamării prejudiciilor rezultate din continuarea neexecutării hotărârii judecătorești. Deși repararea repetată a aceluiași prejudiciu nu poate fi admisă, constatarea încălcării dreptului și acordarea unei despăgubiri pentru o anumită perioadă nu împiedică examinarea consecințelor unei neexecutări care persistă ulterior. Această distincție rezultă și din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza *Cristea împotriva Republicii Moldova*, paragrafele 35 și 43-45, în care s-a recunoscut că o nouă perioadă considerabilă de neexecutare poate constitui, prin ea însăși, o nouă încălcare a dreptului garantat de Convenție.
88. În consecință, existența hotărârilor judecătorești anterioare și a despăgubirilor acordate reclamanților nu înlătură necesitatea examinării prezentei acțiuni. Aceste circumstanțe prezintă însă relevanță determinantă pentru individualizarea reparației, întrucât instanța trebuie să asigure compensarea corespunzătoare a prejudiciului efectiv suportat, fără a permite acordarea unor despăgubiri suplimentare pentru aceleași perioade și consecințe deja evaluate.
89. La aplicarea acestor criterii în prezenta cauză, Colegiul judiciar constată că hotărârea din 12 mai 2008 a rămas neexecutată o perioadă deosebit de îndelungată, inclusiv după recunoașterea încălcării dreptului reclamanților prin hotărârile instanțelor naționale. Totodată, la aprecierea despăgubirii pentru prezenta acțiune este necesar să fie diferențiată durata totală a neexecutării de perioada pentru care se solicită o reparație suplimentară.
90. *Sub aspectul rezonabilității duratei procedurii,* Colegiul judiciar reține că aprecierea acesteia trebuie realizată prin raportare la complexitatea procedurii de executare, comportamentul creditorilor, conduita autorităților responsabile și importanța obligației stabilite prin hotărârea judecătorească. În speță, deși executarea hotărârii Curții de Apel Chișinău din 12 mai 2008 presupunea întreprinderea unor măsuri administrative și financiare pentru repartizarea spațiului locativ, asemenea împrejurări nu puteau justifica neexecutarea acesteia timp de aproape 18 ani. Materialele cauzei confirmă că reclamanții au întreprins în mod repetat demersuri pentru realizarea dreptului recunoscut, fără a determina tergiversarea procedurii, în timp ce autoritățile publice debitoare s-au limitat, în principal, la invocarea lipsei spațiilor locative și a resurselor financiare, fără a demonstra adoptarea unor măsuri efective pentru executarea obligației. Totodată, având în vedere că obiectul

executării îl constituie asigurarea cu spațiu locativ a reclamanților și a membrilor familiei acestora, obligația prezenta o importanță deosebită pentru viața lor personală și familială, impunând o diligență sporită din partea autorităților. Prin urmare, raportând circumstanțele constatate la criteriile prevăzute de art. 70 din Codul de executare și art. 2 alin. (6) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, Colegiul judiciar conchide că durata procedurii de executare a depășit în mod vădit limitele unui termen rezonabil, iar dificultățile administrative și financiare invocate nu constituie o justificare suficientă pentru neexecutarea îndelungată a hotărârii judecătorești definitive.

91. *Referitor la complexitatea cauzei,* Colegiul constată că obligația stabilită prin hotărârea Curții de Apel Chișinău din 12 mai 2008 consta în repartizarea unui spațiu locativ lui Balcan Ion și membrilor familiei sale, conform prevederilor legale aplicabile. Deși realizarea materială a unei asemenea obligații presupunea anumite măsuri administrative și financiare, aceasta nu prezenta o complexitate de natură să justifice neexecutarea pe parcursul a aproximativ 17 ani, până în perioada examinată de prima instanță. În aceeași materie, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat în cauza *Olaru și alții împotriva Republicii Moldova*, paragrafele 54-57, caracterul structural al neexecutării hotărârilor privind acordarea locuințelor sociale, inclusiv în situațiile în care autoritățile locale invocau lipsa cronică a resurselor.
92. *În ceea ce privește comportamentul reclamanților,* materialele cauzei nu relevă împrejurări din care să rezulte că neexecutarea îndelungată a hotărârii judecătorești le-ar fi fost imputabilă în mod exclusiv. Dimpotrivă, aceștia au formulat cereri și demersuri repetate în vederea executării hotărârii, au utilizat mecanismul compensatoriu instituit prin Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 și au sesizat Curtea Europeană a Drepturilor Omului. În aceste împrejurări, invocarea de către Ministerul Justiției a obligației creditorului de a acorda sprijin executorului judecătoresc, prevăzută de art. 44 alin. (5) din Codul de executare, nu demonstrează existența unui comportament al reclamanților care să justifice durata procedurii de executare.
93. *Cu referire la conduita autorităților,* Colegiul judiciar reține că Primăria municipiului Chișinău și Consiliul municipal Chișinău au justificat în mod repetat neexecutarea hotărârii prin lipsa spațiilor locative și a mijloacelor financiare, fără a demonstra realizarea unor măsuri efective de executare. Această conduită nu poate justifica neexecutarea unei hotărâri

judecătorești definitive pe o perioadă atât de îndelungată, întrucât dificultățile financiare și administrative nu sunt suficiente pentru a lipsi de efecte dreptul recunoscut printr-un act judecătoresc irevocabil. În cauza *Cristea împotriva Republicii Moldova*, paragrafele 46-48, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat, într-o situație apropiată, referitoare tot la obligația autorităților moldovenești de acordare a unui spațiu locativ, că statul nu poate invoca lipsa fondurilor sau a locuințelor alternative pentru a explica neexecutarea unei hotărâri.

94. *Sub aspectul mizei pentru persoana interesată*, Colegiul reține că executarea nu privea o obligație lipsită de relevanță imediată pentru viața reclamantului, ci acordarea unui spațiu locativ acestuia și familiei sale. Natura obligației și finalitatea socială a dreptului recunoscut impuneau autorităților o diligență sporită, întrucât locuința constituie un element esențial pentru asigurarea condițiilor normale de viață familială. În acest sens, circumstanțele cauzei se apropie de cele analizate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauzele *Olaru și alții împotriva Moldovei*, *Botezatu împotriva Republicii Moldova* și *Cristea împotriva Republicii Moldova*.
95. Raportând durata totală a neexecutării la natura obligației stabilite, comportamentul reclamanților și conduita autorităților publice, Colegiul judiciar constată că termenul rezonabil de executare a fost depășit în mod evident. Totodată, împrejurarea că, prin hotărârea din 16 ianuarie 2025, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a examinat perioada de până la 7 iunie 2016 nu demonstrează că hotărârea judecătorească națională ar fi fost executată la acea dată. În condițiile în care materialele prezentei cauze confirmă persistența neexecutării, perioada ulterioară prezintă relevanță juridică distinctă pentru examinarea dreptului reclamanților la o nouă reparație, cu respectarea interdicției compensării duble.
96. Referitor la existența prejudiciului moral, Colegiul judiciar stabilește că neexecutarea îndelungată a unei hotărâri judecătorești definitive este, prin natura sa, susceptibilă să genereze suferințe psihice, frustrare și incertitudine. Prin urmare, argumentul Ministerului Justiției privind lipsa probelor care să confirme suferințele morale ale reclamanților nu poate determina, prin el însuși, respingerea pretenției. Cu toate acestea, recunoașterea existenței prejudiciului moral nu presupune acordarea automată a cuantumului solicitat,

instanța fiind obligată să individualizeze despăgubirea în funcție de circumstanțele concrete ale cauzei și de reparațiile acordate anterior.

97. În acest context, Colegiul judiciar acordă o importanță determinantă faptului că, prin decizia Curții de Apel Chișinău din 18 ianuarie 2022, reclamanților le-a fost acordată suma de 60000 lei cu titlu de prejudiciu moral pentru neexecutarea aceleiași hotărâri judecătorești. Mai mult, prin hotărârea din 16 ianuarie 2025, pronunțată în cauza *Balcan și Romaşcu împotriva Republicii Moldova*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a luat în considerare această despăgubire pentru perioada 12 mai 2008 – 7 iunie 2016, fără a acorda reclamantului Ion Balcan o sumă suplimentară cu titlu de prejudiciu moral. În consecință, la examinarea prezentei acțiuni se impune evitarea compensării repetate a prejudiciului aferent perioadei deja examinate, fără a exclude repararea consecințelor neexecutării ulterioare.
98. Sub acest aspect, Colegiul judiciar consideră neîntemeiate argumentele apelanților Balcan Ion și Balcan Silvia privind insuficiența despăgubirii de 150000 lei și necesitatea majorării acesteia la 250000 lei. Deși durata neexecutării, dificultățile familiale, stresul și demersurile repetate către autorități constituie circumstanțe relevante pentru individualizarea prejudiciului moral, acestea nu justifică, prin ele însele, acordarea integrală a sumei solicitate, în condițiile în care o parte din consecințele încălcării au fost deja evaluate și compensate. Totodată, împrejurările invocate de reclamanți nu demonstrează existența unor consecințe distincte, de o gravitate excepțională, care să impună majorarea despăgubirii în cuantumul pretins.
99. Dimpotrivă, Colegiul judiciar constată că prima instanță, stabilind despăgubirea morală de 150000 lei pentru întreaga perioadă aprilie 2013 – aprilie 2025, nu a individualizat suficient consecințele deja compensate de cele rezultate din continuarea încălcării după 7 iunie 2016. Or, perioada ulterioară, de aproximativ 8 ani și 10 luni până în aprilie 2025, deși considerabilă, trebuie apreciată distinct și prin raportare la reparația anterioară de 60000 lei. Ținând cont de durata încălcării necompensate anterior, natura obligației, importanța acesteia pentru viața familială a reclamanților, conduita autorităților și principiul echității, Colegiul apreciază că suma de 50000 lei constituie o satisfacție echitabilă și proporțională. Aceasta oferă o reparație pentru persistența încălcării, fără a determina o compensare excesivă a prejudiciului moral, astfel încât criticile Ministerului Justiției privind disproporționalitatea sumei acordate de prima instanță sunt întemeiate în această parte.

100. Referitor la celelalte argumente ale Ministerului Justiției, privind inexistența răspunderii statului din cauza conduitei executorului judecătoresc și a obligațiilor autorităților publice locale, Colegiul judiciar le apreciază ca neîntemeiate. Împrejurarea că executorul judecătoresc a întreprins anumite măsuri procedurale, iar obligația de repartizare a spațiului locativ aparține autorităților municipale, nu înlătură răspunderea statului în temeiul Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011. În același timp, faptul că reclamanții au beneficiat anterior de despăgubiri nu exclude posibilitatea reparării prejudiciului rezultat dintr-o perioadă ulterioară de neexecutare. Prin urmare, apelul incident nu justifică respingerea integrală a acțiunii.

101. În ceea ce privește prejudiciul material în mărime de 1200 euro, Colegiul judiciar reține că acesta reprezintă cheltuielile de locațiune pretins suportate ca urmare a imposibilității reclamanților de a beneficia de spațiul locativ care urma să le fie repartizat. Contractul de locațiune din 10 august 2013 și recipisele de plată prezentate au fost apreciate de prima instanță ca probe ale suportării acestor cheltuieli. Argumentul Ministerului Justiției potrivit căruia hotărârea din 12 mai 2008 nu prevedea transmiterea unui imobil în proprietate nu exclude repararea cheltuielilor de chirie, întrucât prejudiciul solicitat nu reprezintă contravaloarea dreptului de proprietate, ci cheltuielile necesare pentru asigurarea folosinței unei locuințe. Totodată, despăgubirea acordată în prezenta cauză trebuie să privească exclusiv cheltuielile neacoperite prin hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului pentru perioada anterioară datei de 7 iunie 2016.

102. Nici criticile Ministerului Justiției referitoare la compensarea cheltuielilor de asistență juridică nu justifică modificarea hotărârii în această parte. Colegiul judiciar constată că achitarea onorariului de 7000 lei a fost confirmată prin bonul de plată din 29 octombrie 2024, iar aprecierea caracterului rezonabil al acestuia trebuie realizată în raport cu activitatea efectiv desfășurată de avocat, complexitatea cauzei și rezultatul procesului. Împrejurarea că despăgubirea morală a fost stabilită într-un cuantum inferior celui solicitat nu presupune, în mod automat, reducerea proporțională, printr-un simplu calcul aritmetic, a onorariului avocatului, în condițiile în care reclamanții au obținut admiterea pretențiilor privind existența dreptului la reparație și compensarea prejudiciului material. În aceste circumstanțe, Colegiul nu identifică temeiuri suficiente pentru reducerea cheltuielilor de asistență juridică apreciate de prima instanță ca fiind reale, necesare și rezonabile.

103. Cât privește celelalte susțineri ale apelanților Balcan Ion și Balcan Silvia, referitoare la tratamentul discriminatoriu și încălcarea art. 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, Colegiul judiciar reține că acestea nu justifică modificarea soluției în sensul solicitat. Împrejurarea că alte persoane au beneficiat de executarea unor hotărâri similare confirmă necesitatea examinării conduitei autorităților, însă nu demonstrează, prin ea însăși, existența unui tratament discriminatoriu în circumstanțele prezentei cauze. Totodată, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin hotărârea din 16 ianuarie 2025, a constatat încălcarea art. 6 § 1 din Convenție și a art. 1 din Protocolul nr. 1, apreciind că nu este necesară examinarea separată a plângerii întemeiate pe articolul 13. Astfel, argumentele respective nu oferă temeiuri suplimentare pentru majorarea despăgubirii morale.

104. Pentru toate aceste motive, Colegiul judiciar concluzionează că apelurile declarate de Balcan Ion și Balcan Silvia urmează a fi respinse ca neîntemeiate, întrucât argumentele acestora nu justifică majorarea despăgubirii morale până la 250000 lei. În schimb, apelul incident declarat de Ministerul Justiției este întemeiat în partea privind cuantumul prejudiciului moral, ceea ce impune modificarea hotărârii primei instanțe prin reducerea despăgubirii de la 150000 lei la 50000 lei. În celelalte părți, soluția primei instanțe urmează a fi menținută.

105. În conformitate cu prevederile art. 385 lit. a) și b), art. 389-390 Cod de procedură civilă, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios administrativ al Curții de Apel Centru

**d e c i d e:**

Se resping ca neîntemeiate cererile de apel declarate de Balcan Ion, prin intermediul avocatului Osoian Lilian, și Balcan Silvia.

Se admite cererea de apel incident declarată de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Se modifică hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 15 mai 2025, în partea încasării de la Ministerul Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Balcan Ion și Balcan Silvia a sumei pentru repararea prejudiciului moral, prin reducerea sumei de la 150000 (una sută cincizeci mii) lei la 50000 (cincizeci mii) lei.

În rest, se menține hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 15 mai 2025, adoptată în cauza civilă Balcan Ion și Balcan Silvia către Ministerul Justiției, intervenient accesoriu

Executorul judecătoresc Manole Dumitru, privind repararea prejudiciului material și moral cauzat prin încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

Decizia este definitivă din momentul emiterii, dar poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție, în termen de două luni de la data comunicării deciziei integrale, prin intermediul Curții Supreme de Justiție.

Președintele de complet, judecătorul Diana Corlăteanu

Judecătorii Eleonora Badan-Melnic

Roman Pascari